

Реферат на тему: "Фантастичний світ Рабле"

Франсуа Рабле

Фантастичний світ Рабле:

матеріали до уроку по роману "Гаргантюа та Пантагрюель".

Як відомо, окремі розділи роману Ф. Рабле "Гаргантюа і Пантагрюель" вивчаються у курсі зарубіжної літератури у 8 — му класі. Головна трудність при роботі з ними полягає у тому, що учні нерідко ототожнюють героїв французького письменника з казковими персонажами. Між тим, раблезіанський роман — це насамперед образчик ренесансного світосприйняття. Ось чому, як мені здається, у класі важливо виявити відмінність між "Гаргантюа і Пантагрюелем" та казками.

Для співставного порівняльного аналізу були відібрані німецькі народні казки в обробці братів Грим: "Хоробрий кравець", "Юний великан", "Король із золотої гори", "Ворона", "Салатний віслюк", "Фердинанд Вірний та Фердинанд Невірний". Список може бути розширений, при чому краще дати випереджуюче фронтальне або індивідуальне завдання декільком дітям (прочитати по одній з означених казок). Німецькі казки добиралися безвідносно до національної специфіки, були важливі архітипічні риси. Серед французьких народних казок можна знайти небагато велетнів, до того ж, казки братів Грим вивчалися у 5 — му класі.

Нижче додається зразкова схема порівняльної характеристики роману та казки. Мета порівняння — прояснити докорінні відзнаки казкових велетнів від раблезіанських, завдяки чому розкрити нетрадиційність останніх, а також окреслити комплекс ренесансних ідей та елементів карнавальної культури, присутніх у "Гаргантюа та Пантагрюелі" (більш детальну інформацію можна знайти: Gean — Ives Pouilloux. Rabelais. Rire est le propre de l'homme. Gallimard, 1993 Guy Demerson. Rabelais Fayard 1991).

Отже, в усіх казках, що використовуються для аналізу, присутні велетні (як головні герої, так і другорядні). Можливість узагальнення в поняття "казковий велетень" відбулося завдяки тому, що дані образи в ряді казок більш-менш стандартні, наділені в середньому одними і тими ж рисами (наприклад, ця істота найчастіше дурна, зла, тощо). Це дозволяє пожертвувати несуттєвим — у контексті нашої задачі — відмінностями і оперувати, як вже було сказано, узагальненим поняттям "казковий велетень". Аналогічному узагальненню (і на тій самій підставі) були наражені раблезіанські Гаргантюа і Пантагрюель.

Навіть на перший погляд казковий велетень радикально відрізняється від раблезіанського. Схематично їх співставлення можна уявити в вигляді наступної таблиці.

Казковий велетень Раблезіанський велетень

дурний освічений ненажер багато їсть, і любить випити злий справедливий, хоча і схильний до карнавальних витівок герої можуть його перемогти, відібрати чарівні предмети, переможець в суперечках, змаганнях, битвах може бути помічником, слугою, шляховказівником, правителем, що претендує на статус ідеального монарха, може бути людожером, захисником слабких і своїх підданих; не з'їв людини навіть випадково разом із салатом, потворний, прекрасно складений, розкішно вдягнений, величезний зріст, порушені пропорції тіла зріст змінюється (з третьої книги ми його майже не помічаємо) головна зброя — сила поєднує в собі фізичну силу і розум (тобто являє собою певну гармонію)

У французькому фольклорі, звідки йдуть корені роману, Пантагрюель — жартівник, пустун, дух моря і солі, що насилає на свої жертви невимовну спрагу. Рабле трансформував його у велетня, що багаторазово збільшив свою спроможність викликати спрагу. Крім того, етимологія даного антропоніма також підкреслює семантику спраги: "Panta" — значить "всіх", "gruel" — спраглий.

Поглибити уявлення про своєрідність раблезіанського миру і його глибинних зв'язків з

Ренесансною культурою учням допоможе наступна таблиця:

Казковий герой Загальні параметри Пантагрюельці

вирушає в

мандри, щоб

* знайти когось (мати, дружину) або щось (молодильні яблука; те, не знаю що...);

* отримати дружину;

* навчитися якомусь ремеслу;

* покарати викрадача, тощо;

порушена гармонія і герой

повинен її відновити;

(подорож — необхідність);

* отримати освіту;

* отримати відповідь

* (чи одружитись);

* з метою розваги і пізнання;

жага подорожей, притаманна людині Відродження й пов'язана із його спрагою до знань; помічники

чарівні тваринні (близькість з природою);

самі пантагрюельці, можлива лише деяка допомога ззовні (ліхтар освітлює шлях) природа спрямовує, надає допомогу, підказує (піч, яблунька, ріка...), вона анімістична;

природа не анімістична;

буря на морі не допомагає досягти незвіданих земель, а закликає розкрити пантагрюельців в критичних обставинах присутній дарувальник

(за Проппом) відсутній кмітливості (в побутових казках в основному); розум і

винахідливість основний герой

- * в центрі — один герой

- * позитивний;

- * не старіє;

- * немає рівних

- * в центрі — безліч героїв;

* з одного боку Рабле намагається дати ідеал, а з іншого (в силу близькості карнавальної стихії) його зруйнувати, тому не можна сказати певно про однозначну позитивність пантагрюельців;

- * однак старості немає;

- * рівних немає

створення

незвичайного героя

- * чудове народження (з

горошини);

- * чудове походження

(Шипшинонька);

* народження незвичайне, але пояснення цього народження — покликане довести зворотне;

- * Гаргантюа і Пантагрюель — сини від законних шлюбів

* витримка, відсутність страху бояться проявів боягузливості, тому що краще боягузтво, ніж безглузда відвага;* казкові координати

(в тридесятому царстві)реально існуючі міста (Париж); неіснуючі острови, містанааявність фантастичних істот, не пов'язаних з реальною дійсністю, що є уособленням давніх уявлень про таємничі сили природи;фантастичні істоти пов'язані з реальним світом часто мають сатиричний напрямок

(папєфіги, папемани); вони деформовані, іноді тіла складаються з однієї частини, одного фрагменту (Еназіни з носом в формі хрестового туза)герой іноді буває перевертнем, тобто знову ж зв'язок з природою, тому що герой може стати птахом, рибою, звірем (за Проппом; таким чином в казку введений образ жреця)

.збільшення — зменшення в рамках людського тіла результат

подорожі

- * одруження;

- * стає царем;

живе заможнo, (оновлена

гармонія);

- * приглушений голос авантюр

(те, що від нього вимагалoся,

він зробив, за власною

ініціативою нічого не

зробить, доки гармонія не буде

порушеназнову)

* зло покаране;

* результат випробувань — нагорода (знання, володіння)

мети подорожі не досягнено, відповідь на поставлене питання не знайдено, складається враження подальшого продовження пригод, а значить і метою подорожі була сама подорож як наслідок — самовдосконалення, що буде тривати все життя

У Рабле були глибинні знання легенд про велетнів. Їм були тривко засвоєні теми, формули, структури популярних казок. Численні епізоди роману навіяні фольклорними мотивами (казкова країна, молочні ріки, кисільні береги). Але велич "Гаргантюа і Пантагрюеля" в тому, що сатира і фантастичні алегорії поступаються місцем поезії (в широкому розумінні) та філософії, що приводить персонажей до відкриття мудрості в земних утіхах.

На заключному етапі роботи над текстом можна використовувати кросворди, наприклад:

6.

1. ПАН Т АГРЮЕЛЬ

2. АЛЬКОФР И БАС

3. ГАРГАН Т ЮА

4. Ж А Н

5. П Н УРГ

1. Той, що народився у супроводі возів солінь.

2. Псевдонім Ф. Рабле .

3. Той, що почепив дзвони з Нотр — Дам на свого коня.

4. Той, що без страху захищав виноградник держакон від хреста .

5. Шахрай, жорстокий, але кмітливий, невтомний на вигадки.

6. Людина, видатна в якійсь галузі, відрізняється винятковою силою розуму, таланту;

12.

1. В ИНО

2. П І КРОХОЛЬ

3. Д І ПСОДИ

4. Р АБЛЕ

5. О РАКУЛ

6. БРІ Д УА

7. Ї Ж А

8. ТЕЛ Е МІТ

9. ПА Н УРГ

10. ЖА Н

11. КВІНТСЕНЦІ Я

1. Найголовніший компонент усіх трапез; центральна метафора твору.

2. Негативний правитель.

3. Найменування народу спраглих.
  4. Алькофрибас Назье.
  5. Пророк божественної Пляшки.
  6. Суддя, що виносив вирок незвичайним способом.
  7. Одне з основних задоволень пантагрюельців.
  8. Мешканець Телема.
  9. Той, що потопив баранів.
  10. Герой, якому належать слова: "...хто висповідався, покався, отримав відпущення гріхів, ті —
прямим шляхом до раю, рівним, як серп і спина у горбуна".
  11. Основа, сутність чогось.
  12. Період в культурному розвитку країн Західної та Центральної Європи
перехідний від
культури Середньовіччя до культури Нового часу.
- Далі пропонуємо кросворди для класів з поглибленим вивченням французької мови:

12.

1. R ABELAIS
- 2 BAD E BEC
3. JEA N
4. P A NURGE
5. P I CROCOLE
6. GRANDGOU S IER
7. GUMNA S TE
8. PANT A GRUEL
9. GARGA N TUA
10. PONO C RATES
11. E PISTEMON

1. L'auteur du roman.
2. La mere de Pantagruel.
3. Le moine des Entommeures.
4. "le meilleur fils du monde",* l' homme aux mille ruse.
5. "le lileux", tyran.
6. Le pere de Gargantua.
7. Un des compagnons de Pannagruel, l'ecuyer.
8. Le roi des Dipsodes.
9. Le fils de Grandgousier.
10. "endurant au travail", precepteur.
11. le savant qui etait a l' Enfer.

* entre les guillemets il y a les propres expressions de Rabelais.

6.

1. G ARGANTUA
2. RAB E LAIS
3. JE A N
4. PA N URGE
5. PAN T AGRUEL

1. Le pere de Pantagruel.
2. Le maitre du roman.
3. Le moine.
4. l'episode de moutons est connu grace a...
5. Le roi des Dipsodes.

На завершальному етапі роботи над твором, школярам можна порекомендувати такі теми

творів:

1. Якби Пантагрюель був звичайного зросту.
2. Мої пригоди з пантагрюельцями.
3. Я — управитель Телему.

Насамкінець, можна запропонувати зобразити пантагрюельців або намалювати ілюстрації до епізодів, що сподобалися найбільше.

Виконала: Романченко Тетяна, студентка II курсу НПУ ім. Драгоманова.

Тел. 512-11-64